

عوامل اجتماعی موثر بر میزان اعتماد اجتماعی در بین اعضای هیات علمی^۱

دکتر مجید کفاشی^۲، نادر آزاده^۳

چکیده

پژوهش حاضر با عنوان «بررسی عوامل اجتماعی موثر بر میزان اعتماد اجتماعی در بین اعضای هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن در سال ۸۹-۱۳۸۸» است. هدف این پژوهش شناخت عوامل تاثیر گذار بر میزان اعتماد اجتماعی در بین اعضای هیات علمی و دستیابی به یک الگوی نظری تحلیلی می باشد که با استعانت از نظریه های مرتبط، عوامل مهم و اثر گذار مورد بررسی قرار می گیرد.

پژوهش حاضر با طرح پرسشهایی، به تحلیل و تبیین موضوع پژوهش پرداخته است. روش تحقیق این پژوهش، پیمایشی و ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه است. نمونه مورد مطالعه ۱۸۰ نفر از اعضای هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن هستند که با روش نمونه گیری خوشه ای و در نهایت با استفاده از روش تصادفی ساده انتخاب شده اند. برای آزمون مدل نظری تحقیق از نرم افزار لیزرل استفاده شده است. نتایج این پژوهش بر وجود یک الگوی رابطه آماری مستقیم بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته حکایت دارد. به عبارت دیگر رابطه معنی داری و مستقیم بین متغیرهای مستقل شامل سنت گرایی، تحصیلات و درآمد با متغیر وابسته میزان اعتماد اجتماعی وجود دارد. همچنین نتایج الگو سازی معادلات ساختاری حکایت از رابطه بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته است، که با توجه به شاخصهای الگو سازی می توان استدلال کرد که مدلهای ارائه شده از برازش خوبی برخوردار بوده و انطباق مطلوبی بین مدل به تصویر درآمده و یا مدل ساختاری شده با داده های تجربی فراهم گردیده است به عبارت بهتر متغیرهای فوق صلاحیت لازم را جهت استفاده در قالب یک مدل نهایی پژوهش را دارند.

واژگان کلیدی: اعتماد اجتماعی، سنت گرایی، پایگاه اجتماعی، الگو سازی معادلات ساختاری

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۸۸/۱۱/۱

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۸۸/۹/۲

مقدمه

^۱ این پژوهش تحت عنوان طرح پژوهشی و با اعتبارات مالی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن انجام شده است.
^۲ استادیار جامعه شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن و عضو باشگاه پژوهشگران جوان (نویسنده عهده دار مکاتبات)
majidkaffashi@gmail.com
^۳ کارشناس ارشد پژوهش علوم اجتماعی

انسان به حکم اینکه موجودی اجتماعی است و به تعبیری تمایل به زندگی اجتماعی ریشه در فطرت او دارد ناگزیر از ایجاد ارتباط با دیگران است. ارتباطی که در پرتو آن موفق گردد مشکلات و نارسایی های خود را مرتفع نماید و بطور متقابل در رفع مشکلات و کاستیهای متعدد دیگران مؤثر باشد. اعتماد یکی از جنبه های مهم روابط انسانی است و زمینه ساز مشارکت و همکاری در میان اعضای جامعه می باشد در فضای مبتنی بر اعتماد ابزارهایی چون زور و اجبار برای رعایت قوانین و مقررات و حق و حقوق دیگران، کارایی خود را از دست می دهند. اعتماد در سطح کلان و در روابط اجتماعی یکی از مهمترین شروط مبادله است. به قول جورج زیمل: بدون اعتماد عمومی افراد به یکدیگر، جامعه تجزیه می شود. به گفته کلمن: اعتماد آن نوع رابطه کیفی است که قدرت عمل کردن را سرعت می بخشد اعتماد تسهیل کننده مبادلات در فضای اجتماعی است که هزینه مبادلات اجتماعی را به حداقل می رساند و برای حل مسائل مربوط به نظم اجتماعی نقش تعیین کننده ای دارد و عنصر پیش قرار دادی و مقدم بر حیات اجتماعی است.

اعتماد اجتماعی صورتی از روابط اجتماعی است که محصول تعامل و کنش اجتماعی جمعی اعضای جامعه در عرصه های مختلف اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی است. اما اعتماد دارای سطوح متفاوتی است که از سطح فردی گرفته تا سطح اجتماعی قابل ملاحظه است اعتماد فردی عبارتست از اعتماد شخص به یک موضوع یا پدیده در یک مقوله فردی و اعتماد اجتماعی که در سطح بالاتر می باشد عبارتست از اعتماد مردم و گروهها در نظام اجتماعی به همدیگر یا به سازمانهای اجتماعی، اعتماد نتیجه تعاملات اجتماعی موجود در گروهها و انجمن ها در باب فعالیتهای اجتماعی است که اگر این اعتماد در حد کامل شکل بگیرد، یکی از مهمترین سرمایه های اجتماعی محسوب می شود. از آنجایی که اعتماد شالوده زندگی و بی اعتمادی در جامعه سرچشمه بسیاری از گرفتاریهاست بنابراین سؤال اصلی و آغازین که انجام مطالعه حاضر را برانگیخت همانا این است که میزان اعتماد اعضای هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن متاثر از چه عواملی است.

بیان مساله

در نوشته های جامعه شناختی مفهوم اعتماد اجتماعی هم به عنوان ویژگی افراد، ویژگی ارتباطات اجتماعی و هم ویژگی نظام اجتماعی با تأکید بر رفتار مبتنی بر تعاملات و سوگیری ها در سطح فردی مفهوم سازی شده است. در فرهنگ لغت آکسفورد اعتماد به معنی اطمینان به بعضی از صفات یا ویژگی یک شخص و یا حتی درستی و حقیقت یک نظریه تعریف شده است. اندیشمندان علوم اجتماعی هر کدام از نقطه نظر خاص خود به تعریف اعتماد پرداخته اند. برای مثال لومان میان دو مفهوم اعتماد و اطمینان تفاوت قائل شده و معتقد است اعتماد با مفهوم مخاطره یا ریسک در ارتباط است و در دوران اخیر مطرح شده است. به اعتقاد لومان کارکرد اعتماد در نظام اجتماعی این است که عدم تعیین اجتماعی را کاهش می دهد (امیر کافی، ۱۳۷۴، ص ۱۱). وی اگیدنز اعتماد را از عناصر و مؤلفه های اصلی مدرنیته می داند و معتقد است که چهار زمینه محلی اعتماد یعنی خویشاوندی، اجتماع محلی، سنت و کیهان شناسی مذهبی بر فرهنگ های پیش از مدرن تسلط دارند، حال آن که در دوران مدرن اعتماد به نظام های انتزاعی و نمادها و نظام های کارشناسی جای این نوع از اعتماد را گرفته است (گیدنز، ۱۳۸۰، ص ۱۲۰). اعتماد را می توان مهم ترین مؤلفه نظم قلمداد کرد به همین جهت آیزنشتات به درستی متذکر می شود که مهم ترین مسئله نظم اجتماعی برای بنیان گذاران جامعه شناسی اعتماد و همبستگی اجتماعی است. یعنی بدون انسجام و نوعی اعتماد پایداری نظم اجتماعی غیر ممکن است (چلبی، ۱۳۷۵، ص ۱۲). ازدید برخی صاحب نظران شواهد بسیاری دلالت بر کاهش اعتماد اجتماعی در تمام ابعاد و سوگیری عاطفی و خاص گرا در روابط کنش گران در تمام سطوح در ایران دارد (همان، ۷۷). بعضی از صاحب نظران به وجود خرده فرهنگ های متفاوت و چند پارگی های اجتماعی و فرهنگی (نظیر مسائل اقوام) اشاره کرده و آن را در ایجاد روش های اجتماعی کردن مبتنی بر بدگمانی و ناباوری نسبت به دیگران مؤثر قلمداد می کنند (بشیریه، ۱۳۷۵، ص ۷۸).

پرسش آغازین پژوهش این است: آیا در جامعه اعضای هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن اعتماد اجتماعی وجود دارد؟ چه عواملی بر میزان اعتماد اجتماعی موثر است؟ دانشگاه رودهن خرده فرهنگ های گوناگون و گروه های قبیله ای و طایفه ای مختلفی را دربر می گیرد که در طول سال های اخیر از شهرها و روستاهای دور و نزدیک مهاجرت کرده و یا در این شهر مشغول فعالیت هستند و خرده

فرهنگ های محلی و گروه های قبیله ای هر کدام حامل ارزش ها و هنجارهای خاص خودشان هستند و هر کدام از این گروه ها الگوهای رفتاری و سبک زندگی ویژه ای برای خود دارند. این تنوع قبیله ای و طایفه ای، ضمن ابقای نگرش خاص گرایانه در افراد در شرایط فقدان برنامه ریزی منسجم اجتماعی، افزون بر تشدید رقابت های بین قبیله ای و بین گروهی متأثر از خاص گرایی و ایجاد فاصله اجتماعی میان گروه ها، به تضعیف (ما)ی شهروندی و اعتماد جمعی منجر می گردد.

اصولاً شرط برقراری ارتباط با دیگران در جوامع مدرن این است که افراد پیوندهای خود را ورای اجتماعات محلی گسترش دهند و این منوط به آن است که برخلاف آن چه در جوامع سنتی رایج است افراد کسانی را که دوست نیستند دشمن نبینند و غریبه دشمن تلقی نگردد و افراد یکدیگر را به عنوان یک شخص منحصر به فرد که دارای قابلیت های خاص خود است ببینند و خاص گرایی در روابط جای خود را به عام گرایی دهد (انعام، ۱۳۸۱، ص ۶).

سوالاتی که در این پژوهش مطرح است، عبارتند از:

سوال اصلی: آیا بین عوامل اجتماعی و میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی رابطه وجود دارد؟
سوالات فرعی:

۱. آیا بین میزان سنت گرایی افراد و اعتماد اجتماعی رابطه وجود دارد؟
۲. آیا بین پایگاه اجتماعی افراد و اعتماد رابطه وجود دارد؟
۳. آیا میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی به تفکیک مدت زمان سابقه خدمت در دانشگاه متفاوت است؟
۴. آیا میزان اعتماد اجتماعی در بین مردان با میزان اعتماد اجتماعی در بین زنان متفاوت است؟
۵. آیا میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی به تفکیک مرتبه علمی متفاوت است؟
۶. آیا میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی به تفکیک منطقه سکونت متفاوت است؟

چارچوب نظری تحقیق

نظریه پردازانی که در حوزه نظریه های کلان به بررسی و تحلیل مفهوم اعتماد پرداخته اند مانند پارسونز، دورکیم، اینگلهارت، تونیس و.... با در نظر گرفتن سطح تحلیل کلان و با مورد تأکید قرار دادن ساخت اجتماعی به عنوان سطح مطالعه خود از نظریه پردازانی که در حوزه نظریه های خرد با الگو قرار دادن سطح تحلیل خرد و با مورد تأکید قرار دادن کنش به عنوان سطح مطالعه به بررسی و تحلیل مفهوم

اعتماد پرداخته اند مانند اریکسون، بلاو، کلمن، جانسون و... تفکیک می شوند. این در حالیست که هریک از این گروه ها با تأکید بر یک جنبه از سطح تحلیل (خرد/کلان) و سطح مطالعه (ساخت اجتماعی/کنش) مفهوم اعتماد، از دیگر جنبه های سطح تحلیل (خرد/کلان) و سطح مطالعه (ساخت اجتماعی/کنش) چشم پوشی می کنند. دیدگاه گیدنز به دلیل توجه به وجود اصلی جهان مدرن و کاربرد سطوح خرد و کلان که از نظریه ساختاربندی او نشأت می گیرد و نیز به دلیل توجه خاص به مسئله مخاطره، در کنار توجه به بی اعتمادی شخصی، چارچوب تحلیل مناسب تری به نظر می رسد و می توان آن را به عنوان چارچوب تئوریک این تحقیق انتخاب کرد. علاوه بر این، از آن جا که گیدنز انواع اعتماد (بنیادی، شخصی، انتزاعی) را مورد توجه قرار می دهد، در دیدگاه وی وجوه روان شناختی و جامعه شناختی به صورتی توأمان به کار گرفته شده است. اعتماد در دیدگاه گیدنز نه کیفیتی کلی یا وجهی از همبستگی اجتماعی، بلکه شیوه ضروری و اجتناب ناپذیر حیات اجتماعی است. او اعتماد را از مؤلفه های مدنیت می داند.

شاید مهم ترین خصلت آراگیدنز تلفیق سطوح خرد و کلان و نیز ویژگی تحلیل الگوهای اعتماد در دوران ما قبل مدرن و مابعد مدرنیته و چگونگی ساز و کار تغییر آن باشد. از نظر وی پویایی مدرنیته سه سرچشمه مهم دارد: «جدایی زمان و مکان»، «تحول مکانیسم های از جاکندگی» و «تخصیص بازاندیشانده». در دید وی نشانه های نمادین و نظام های تخصصی که در برگیرنده اعتمادند، ساز و کارهای اصلی از جاکندگی تلقی می شوند. منظور وی از نظام های تخصصی، نظام های انجام دادن کار فنی یا مهارت تخصصی است که حوزه های وسیعی از محیط های مادی و اجتماعی زندگی کنونی ما را سازمان می دهند (گیدنز، ۱۳۸۰، ص ۳۳). به نظر گیدنز جدایی فرد از نظام های تخصصی، جز در دوره هایی صرفاً کوتاه مدت و نا منظم امکان پذیر نیست. در مقابل، این نظام ها که به طور مداوم بر بسیاری از جنبه های زندگی انسان تأثیر می گذارند، با فراهم کردن تضمین ها، چشم داشت ها در پهنه زمانی مکانی فاصله دار عمل از جاکندگی را انجام می دهند. از این رو وی اعتماد را جزء ضروری ولاینفک زندگی اجتماعی در نظر گرفته و می گوید خصلت از جاکندگی نظام های انتزاعی به معنای تداوم کنش متقابل با دیگران غایب است (ارمکی و کمالی، ۱۳۸۳، ص ۱۱۲).

از دیدگاه گیدنز اعتماد در نظام های مدرنیته متأخر اعتماد غیر شخصی وبه دیگران ناشناس یا به عبارت دیگر «بی توجهی مدنی» جنبه بنیادی روابط اعتماد بین فردی است که از ماهیت رشد یابنده نظام های انتزاعی ریشه گرفته اند. در این شرایط جلب اعتماد به جای حفظ اعتماد در نظام های گذشته اهمیتی اساسی می یابد (گیدنز، ۱۳۸۰، ص ۱۴۴). در عین حال وجه عمده اعتماد پایبندی های بی چهره ای است که در نظام های تخصصی معنا می یابند و این مسئله اساساً چنان از اهمیت برخوردار است که می توان گفت که ماهیت نهادهای مدرن عمیقاً وابسته به مکانیسم های اعتماد به نظام های انتزاعی به ویژه نظام های تخصصی است (همان، ۹۹).

به اعتقاد گیدنز در فرهنگ های سنتی چهار زمینه محلی در ارتباط با اعتماد غالب است: ۱. نظام خویشاوندی، ۲. اجتماع محلی، ۳. سنت و ۴. کیهان شناسی مذهبی.

به نظر گیدنز منابع اصلی اعتماد در جوامع سنتی، اهمیت خود را در جوامع صنعتی از دست داده اند. وابستگی های خویشاوندی در جوامع مدرن حامل پیوندهای اجتماعی سازمان یافته در طول زمان و مکان نیستند. در این قبیل جوامع ارتباطات خویشاوندی عملاً محدود به چند نفر خویشاوند نزدیک شده است و بیشتر مردم آگاهی اندکی از خویشاوندان دورتر دارند. علاوه بر آن، در جوامع مدرن اجتماع محلی کارکرد گذشته خود را از دست داده است. در دوران اخیر است که ما می توانیم از اشکال مختلف ارتباط اجتماعی سخن بگوییم که پهنه زمین را در بر گرفته اند. همچنین در ارتباط با نقش سنت، گیدنز معتقد است که در جهان مدرن، پیشرفت علم و دنیایی شدن اندیشه، باعث شکل گیری خصلت انتقادی و نوگرایانه شیوه نگرش شده است. دیگر فرض بر آن نیست که رسوم یا عادات صرفاً به این خاطر مورد پذیرش قرار می گیرند که از پشتوانه اقتدار سنت برخوردارند؛ برعکس شیوه های زندگی ما در جوامع امروزی بیش از پیش مستلزم داشتن یک اساس عقلانی است.

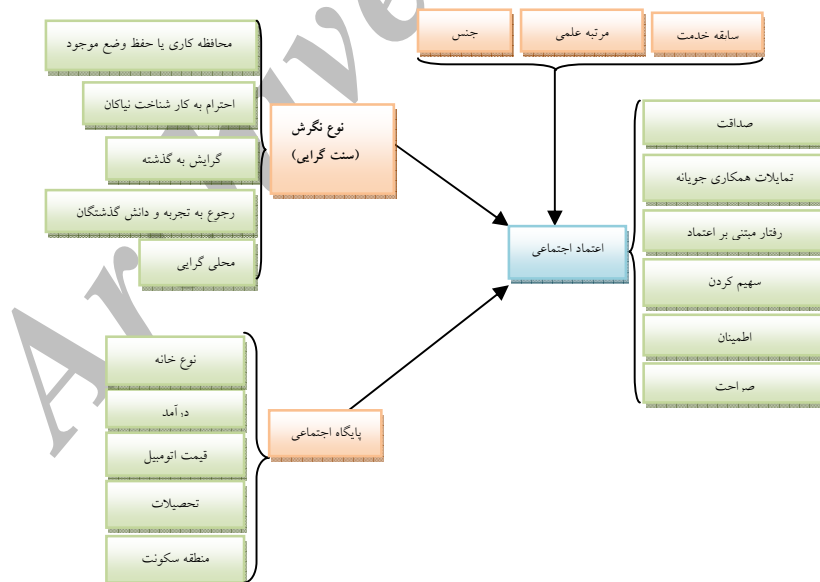
گیدنز در پاسخ به این سؤال که چه منبع یا منابعی در جوامع مدرن جانشین نظام های خویشاوندی، اجتماعی محلی، سنت و کیهان شناسی مذهبی شده است به نظام های انتزاعی اشاره می کند. اعتماد به نظام های انتزاعی مهم ترین بخش نظریات گیدنز است و بیانگر اعتماد افراد به اصول غیر شخصی است و با پیشرفت های علمی و تکنولوژیک عصر جدید ارتباط دارد. به اعتقاد گیدنز برخلاف

جوامع سنتی در جوامع صنعتی و پیشرفته اعتماد به علائم و نشانه‌ها و همچنین اعتماد به دانش تخصصی ایجاد می‌گردد و پدیده از جاکنندگی یا انتزاع بخشی اتفاق می‌افتد. امروزه مردم به دنبال علائم و نشانه‌ها هستند و به مارک‌ها توجه می‌کنند، در حالی که نمی‌دانند وسایل و ابزارها را چه کسانی ساخته‌اند، کجا ساخته شده‌اند... در واقع محلّیت از بین رفته است و امور حالت انتزاعی پیدا کرده‌اند و اعتماد به انتزاعیات تقویت شده است. گیدنز در این ارتباط به پول و نقش آن در جهان مدرن اشاره می‌کند و معتقد است که پول هیچ هستی ذاتی ندارد، اعتبار پول از خود پول نیست بلکه ناشی از اعتماد مردم به یک امر انتزاعی است، اعتماد به یک رشته نمادها و سمبل‌هاست (امیر کافی، ۱۳۸۰، ص ۱۲). گیدنز همچنین معتقد است که ارتباط ناب منوط به اعتماد متقابل است و اعتماد متقابل نیز به نوبه خود رابطه‌ای نزدیک با «صمیمیت» دارد. برای ایجاد اعتماد، شخص باید هم به دیگری اعتماد کند و هم خودش دست کم در محدوده رابطه مورد نظر قابل اعتماد باشد. از آن جا که اعتماد تا بدین حد با خودمانی شدن مرتبط است، حفظ اصالت رابطه مورد نظر ایجاب می‌کند که همان توازنی که در روابط خودمانی بین خود مختاری و در یکدیگر حل شدن لازم است، در این جا هم مراعات گردد. نکته مهم در ساختن و پروراندن اعتماد در رابطه‌های ناب آن است که هر کس باید شخصیت دیگری را به «رسمیت» بشناسد و قادر باشد به طور منظم بعضی «پاسخ‌های مطلوب» را از گفتار و رفتار او استنباط کند (گیدنز، ۱۳۷۸، ص ۱۴۱). گذشته از این موارد، گیدنز قضایای روان‌شناختی را نیز در موضوع اعتماد مؤثر قلمداد کرده است و با بحث از «اعتماد بنیادین» که مفهومی متعلق به اریکسون است، ریشه اعتماد را در وثوق و اطمینان به اشخاص صالح و معتبر مربوط می‌داند که معمولاً از نخستین تجربیات کودک حاصل شده است. به نظر وی اعتماد بنیادین اضطراب را کاهش داده و نوعی احساس تداوم و نظم در رویدادها، حتی آن‌هایی که به طور مستقیم در حوزه ادراک شخص قرار دارند، یا امنیت وجودی را در فرد به وجود می‌آورد (همان ۳۲۳). به اعتقاد گیدنز، در صورت عدم وجود کنش افراد مبتنی بر رویکردهای بدگمانی، بسیاری از افراد در احترامی که به نشانه‌های نمادین و نظام‌های تخصصی نشان می‌دهند، گویی وارد نوعی «چانه زنی با مدرنیت» می‌شوند و در نهایت حاصل این امر حالتی است که گیدنز به طور خلاصه آن را احساس «ناامنی وجودی» می‌نامد (گیدنز، ۱۳۸۰، ص ۱۰۷). با توجه به مزیت‌های آرای گیدنز، توجه به نظریات وی در

حوزه اعتماد که مبنای اصلی طرح مفهومی این تحقیق است، مفید به نظر می رسد. برای مثال به منظور تحلیل مفهومی انواع اعتماد (اعتماد فردی، اعتماد اجتماعی یا تعمیم یافته و اعتماد مدنی یا اعتماد به نظام های تخصصی) از نظریات گیدنز راجع به انواع اعتماد (شخصی، بنیادی و انتزاعی) استفاده شده است. همین طور در تحلیل مفهومی منابع اعتماد، محل سکونت، محل تولد، پایگاه اجتماعی و سنت گرایی از نظریه گیدنز کمک گرفته شده است.

مدل نظری تحقیق

با توجه به مدل تحلیلی و با رجوع به نظریات مطرح شده می توان چنین استنباط کرد که از میان انواع مختلف اعتماد سه نوع اصلی وجود دارد: ۱. اعتماد به خودی ها (فردی)؛ ۲. اعتماد به خودی ها و غریبه ها (اجتماعی)؛ ۳. اعتماد به نظام های انتزاعی (مدنی) که با شش معرف: صداقت، صراحت، سهم کردن، تمایلات همکاری جویانه، اطمینان و اعتماد کردن مشخص شده اند. همان گونه که مدل تحلیلی نشان می دهد متغیرهای مستقل پایگاه اجتماعی و سنت گرایی بر روی اعتماد اجتماعی اثر دارد. اما جهت انطباق آن با واقعیات نمونه مورد مطالعه باید برآزش مدل طراحی شده مورد بررسی قرار گیرد.

تعریف متغیرهای تحقیق:

الف) مفهوم اعتماد اجتماعی: متغیر وابسته در این تحقیق اعتماد اجتماعی است. اعتماد اجتماعی را می توان حسن نظر فرد نسبت به سایر اعضای جامعه تعریف کرد که این امر موجب گسترش و تسهیل روابط اجتماعی فرد با آن ها می شود (امیرکافی، ۱۳۸۰، ص ۱۸).

در تعریفی که جانسون از اعتماد می کند، اعتماد «ایجاد ارتباط با دیگری و درخواست پذیرش و حمایت آشکار از دیگران، خود تکمیلی در روابط و انطباق با انتظارات دیگران» است. جانسون عناصر تشکیل دهنده اعتماد را صراحت و بازبودن، سهیم کردن، پذیرش، حمایت، تمایلات همکاری جویانه و رفتار مبتنی بر اعتماد می داند.

در تحقیق حاضر برای سنجش اعتماد اجتماعی (بین شخصی) شش معرف: صداقت، صراحت، سهیم کردن، تمایلات همکاری جویانه، اطمینان و اعتماد کردن مورد استفاده قرار گرفته اند و در پرتو آن ها که ویژگی هایی قابل مشاهده اند، سنجش اعتماد ممکن گردیده است. در این جا نکته مهمی که باید مورد توجه قرار گیرد این است که متغیرهایی که ما درباره آن ها بحث می کنیم ممکن است باهم تداخل هم داشته باشند و یا تکیه گاه یکدیگر باشند. با همه این تفاسیر، به نظر می رسد که متغیرها (معرف ها) ی فوق فضای مفهومی اعتماد را دربر می گیرند و همه آن ها بر روی هم چیزی را تشکیل می دهند که اعتماد اجتماعی خوانده می شود. در این جا برای روشن شدن فضای مفهومی اعتماد به تعریف (مفهومی و عملیاتی) معرف های مذکور می پردازیم. این تعاریف (مفهومی) از نظریه جانسون برگرفته شده است (جانسون، ۱۹۹۳).

۱. صداقت: تطابق و هماهنگی میان اعمال و گفتار با اعتقادات و گرایشات درونی و عدم تظاهر به رفتار یا گفتاری که به نظر شخص درست و مورد قبول نیست. در این تحقیق برای سنجش مفهوم صداقت از شاخص هایی چون راست گویی در یک موقعیت زیان آور، راست گویی در موقعیت دوگانه ای که در آن تمایل به دروغ گویی بیشتر است و راست گویی در شرایطی که در آن افراد سعی دارند دروغ مصلحتی بگویند استفاده شده است.

۲. صراحت: شرکت دادن دیگران در اطلاعات، عقاید، افکار و احساسات است که از طریق آن فرد افکار، احساسات، ترس و تردید های درونی خود را نسبت به دیگران بیان می کند. برای سنجش مفهوم صراحت از شاخص هایی چون، رودربایستی نداشتن ورک گویی یعنی به صراحت گفتن چیزی به دیگران، ابراز عقیده خود در حضور دیگران، اعتراض به نحوه عمل افراد دیگر (حتی دوستان و همکاران) استفاده شده است.

۳. سهیم کردن: ارائه منابع و ذخائر (خصوصاً منابع و ذخائر اطلاعاتی) خود به دیگران تا آن ها را در نیل به اهدافشان یاری کنیم. برای سنجش مفهوم سهیم کردن از شاخص هایی چون انتقال دانسته ها و تجربیات خود به دیگران، راهنمایی افراد در مورد مسئله ای خاص و ترس نداشتن از ارائه اطلاعات و دانسته های خود به دیگران استفاده شده است.

۴. تمایلات همکاری جویانه: بیانگر این است که فرد می خواهد با دیگران برای رسیدن به یک هدف مشترک کار کند که این امر مستلزم هماهنگی اعمال فرد با اعمال دیگران است. به منظور سنجش مفهوم تمایلات همکاری جویانه از شاخص هایی چون شریک کردن دیگران در انجام کارها، انجام کارها به صورت شراکتی و جمعی، کمک مالی گرفتن از دیگران و ایجاد اشتغال به صورت فردی و جمعی استفاده شده است.

۵. اطمینان: تصدیق این امر است که طرف مقابل توانایی و شایستگی های لازم را برای حل و فصل مطلوب مسائل کنونی در موقعیت حاضر دارد. به منظور سنجش مفهوم اطمینان از شاخص هایی چون حل مشکلات به صورت فردی، کمک گرفتن از دیگران در حل مسائل و مشکلات، شک نداشتن به توانایی دیگران و بهره گیری از توانایی های دیگران در حل مشکلات استفاده شده است.

۶. اعتماد کردن: با توجه به تفکیک دو مفهوم فرد اعتماد کننده، فرد قابل اعتماد و رفتار مبتنی بر اعتماد کردن و رفتار قابل اعتماد، «اعتماد کردن» می تواند به طور همزمان مقولات صراحت، سهمی کردن، اطمینان و... را شامل شود. در این جا به منظور سنجش مفهوم اعتماد کردن از شاخص هایی چون عدم تردید درباره قابل اعتماد بودن مردم، درستکاری مردم در معامله با دیگران، اعتماد به غریبه ها و اعتماد به خویشاوندان استفاده شده است.

عوامل اجتماعی موثر بر میزان اعتماد اجتماعی در بین اعضای هیات علمی..... (۱۰۱)

ب) پایگاه اجتماعی: پایگاه اجتماعی که یکی از مفاهیم اساسی جامعه‌شناسی محسوب می‌شود، عبارت است از موقعیت اجتماعی و جایگاهی که فرد در گروه یا در مرتبه اجتماعی یک گروه، در مقایسه با گروه‌های دیگر احراز می‌کند. پایگاه و موقعیت اجتماعی فرد حقوق و مزایا شخص را تعیین می‌کند (کوئن، ۱۳۷۶، ص ۸۳). شاخص‌های زیادی همچون ثروت، قدرت، درآمد، تحصیلات و شغل برای سنجش پایگاه اجتماعی افراد وجود دارد. در این تحقیق ما برای سنجش پایگاه اجتماعی افراد از شاخص‌های درآمد و تحصیلات استفاده کرده ایم.

درآمد عبارت است از پولی که شخص از طریق کار، سرمایه و یا دولت (تأمین اجتماعی) دریافت می‌کند (فنادان و دیگران، ۱۳۷۹، ص ۱۸۳). به سخن دیگر درآمد، پرداخت‌هایی است که معمولاً ناشی از دستمزد، حقوق یا سرمایه‌گذاری است (گیدنز، ۱۳۷۸، ص ۸۰۱). اصولاً درآمد نیز مانند ثروت به طور نابرابر توزیع می‌شود. در تحقیق حاضر با به کارگیری تعریف اشاره شده درآمد از پاسخگویان خواسته خواهد شد تا متوسط درآمد ماهیانه خانواده خود را بگویند.

تحصیلات یا همان سواد عبارت است از توانایی افراد در خواندن و نوشتن (گیدنز، ۱۳۷۸: ۸۰۴). در این تحقیق با به کارگیری تعریف اشاره شده تحصیلات از افراد خواسته خواهد شد که میزان تحصیلات شان را بگویند.

نکته ای که در این جا لازم است به آن اشاره شود این است که تحقیق حاضر علاوه بر سنجش متغیرهای فوق، که چارچوب اساسی تحقیق را تشکیل می‌دهند، یک دسته از متغیرها تحت عنوان متغیرهای زمینه ای را به عنوان عوامل مؤثر بر اعتماد، از قبیل سابقه خدمت، مرتبه علمی، جنس مورد سنجش و بحث قرار می‌دهد.

ج) مفهوم سنت‌گرایی: سنت‌گرایی برگرفته از کلمه سنت است. سنت نیز از ریشه لاتینی ترادیشو به معنای عمل «بازپس دادن» و «انتقال» گرفته شده است. سنت به معنای انتقال میراث فرهنگی خاص گروهی ویژه در طی نسل‌هاست. اولین حامل سنت، زبان محاوره و حافظه جمعی و فردی و پس از آن زبان مکتوب است. «سنت به مفهوم دقیق، اصطلاح بی‌طرفی است که به طور معمول برای اشاره به انتقال شفاهی به کاربرده می‌شود و منظور این است که وجوه فعالیت یا سلیقه یا اعتقاد از یک نسل به

نسل بعدی می رسند(سینه به سینه نقل می شوند) و به این ترتیب به صورت دائمی در می آیند. بنابراین همان گونه که در مورد نهادهای اجتماعی مصداق دارد، سنت وسیله ای است که از طریق آن هر کودک چیزی از رسوم اخلاقی و ذخیره دانش متراکم و تعصب نیاکانش را فرا می گیرد ... (اصطلاح سنت در مورد برخی از عناصر فرهنگ که به این ترتیب منتقل می شوند، ونه در مورد همه عناصر، نیز صادق است. عنصرهایی که دست چین شده و مقام سنت به آن ها اعطا می گردد. معمولاً ارزشمند به شمار می روند و قویاً تأکید می شود که ارزش خاصی برای پذیرفته شدن دارند. بدین سان سنت وجهی از رفتار یا معیاری است که از طریق گروهی مجزا از فرد پدید می آید و در جهت تشدید آگاهی و همبستگی گروهی عمل می کند.) (سامپسون در: گولد و کولب، ۱۳۷۶، ص ۵۲۰).

در این تحقیق به منظور سنجش سنت گرایی از شاخص هایی چون احترام به کار شناخت نیاکان، مقایسه زمان قدیم و جدید از طریق اختلاط نقش ها در برابر تخصص گرایی، رجوع و دانسته ها و تجربیات گذشتگان، مقایسه روش ها و فنون قدیمی با روش ها و فنون جدید، احترام به میراث و نیاکان و گرامی داشتن شناخت آن ها، محلی گرایی و زندگی در جوامع کوچک قدیمی استفاده شده است.

فرضیه های تحقیق: فرضیه های مورد آزمایش بر اساس اهداف پژوهش حاضر عبارتند از:

فرضیه اصلی: بین عوامل اجتماعی و میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی رابطه وجود دارد.
فرضیه های فرعی:

بین میزان سنت گرایی افراد و میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی رابطه وجود دارد.

بین پایگاه اجتماعی افراد و میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی رابطه وجود دارد.

میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی به تفکیک مدت زمان سابقه خدمت در دانشگاه متفاوت است.

میزان اعتماد اجتماعی در بین مردان با میزان اعتماد اجتماعی در بین زنان متفاوت است.

میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی به تفکیک مرتبه علمی متفاوت است.

میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی به تفکیک منطقه سکونت متفاوت است.

روش تحقیق

روش های پژوهشی که به تناسب از آنها در پژوهش حاضر استفاده می شود عبارتند از: الف) روش اسنادی: برای دستیابی به چارچوب نظری، شفاف شدن واقعیت اجتماعی و آگاهی از پیشینه و ادبیات پژوهش از روش فوق استفاده شده است .

ب) روش پیمایشی: برای جمع آوری داده ها، طبقه بندی، توصیف، تحلیل آنها از روش پیمایشی استفاده کردیم. استفاده از روش پژوهش پیمایشی به دلایلی ضروری است. امکان بررسی فرض های پژوهش که از درون نظریه های بیرون آمده، ضرورت بررسی و مطالعه و بالاخره مراجعه به اعضای هیات علمی و تعمیم یافته ها از جمله دلایل انتخاب روش مزبور به عنوان روش نهایی و عمده پژوهش حاضر است

جامعه آماری: جامعه آماری، حوزه تعمیم نتایج و یافته های پژوهش است از این روی جامعه آماری در بر دارنده کلیه افراد مورد بررسی است که پژوهشگر از میان آنان واحدهای نمونه خود را گزینش می کند. لذا جامعه آماری پژوهش حاضر اعضای هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن می باشند. نمونه مورد مطالعه، اعضای هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن که دارای سابقه خدمت بالای سه سال هستند.

شیوه نمونه گیری و حجم نمونه: نمونه اعضای هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن به شیوه نمونه گیری طبقه بندی متناسب با حجم بر اساس گروههای آموزشی انتخاب گردید و در مرحله بعد برای اجرای ابزار سنجش از شیوه تصادفی ساده استفاده شد.

جدول شماره (۱) تعداد کل و تعداد نمونه به تفکیک گروههای آموزشی

ردیف	گروه آموزشی	تعداد کل	تعداد نمونه	ردیف	گروه آموزشی	تعداد کل	تعداد نمونه
۱	آمار و ریاضی	۱۶	۸	۱۳	عمران	۱۸	۹
۲	اقتصاد	۸	۴	۱۴	کامپیوتر	۱۹	۹
۳	اقتصاد کشاورزی	۴	۲	۱۵	کتابداری	۷	۳
۴	تربیت بدنی	۶	۳	۱۶	کشاورزی	۱۹	۹
۵	حسابداری	۲۴	۱۲	۱۷	گرافیک	۴	۲
۶	حاکمشناسی	۴	۲	۱۸	محیط زیست	۶	۳
۷	روانشناسی	۴۸	۲۴	۱۹	گروه مشاوره	۱۸	۹
۸	زبان انگلیسی	۳۲	۱۶	۲۰	مطالعات خانواده	۴	۲
۹	ادبیات فارسی	۱۴	۷	۲۱	معارف اسلامی	۱۲	۶
۱۰	زیست شناسی	۱۵	۷	۲۲	معماری	۱۵	۷
۱۱	علوم اجتماعی	۳۳	۱۶	۲۳	مکانیک خودرو	۹	۴
۱۲	علوم تربیتی	۳۵	۱۶		تعداد	۳۷۰	۱۸۰

در پژوهش حاضر، p : احتمال وجود صفت در جامعه معادل $q=5\%$: احتمال عدم وجود صفت در جامعه معادل $d=5\%$: خطای نمونه گیری معادل $t=0.05$: احتمال صحت گفتار معادل $N=1/96$: تعداد اعضای هیات علمی (۳۷۰)، لذا تعداد نمونه مورد بررسی ۱۸۰ نفر است.

ابزار سنجش در این تحقیق پرسشنامه محقق ساخته است که مبتنی بر طیف لیکرت طراحی شده است.

تست پایلوت^۲ یا بررسی مقدماتی:

اعتبار یا روایی تحقیق: اعتبار یا روایی صوری از نوع محتوا: اعتبار یا روایی، مسئله ای عمدتاً کیفی بوده و ارزیابی آن بسیار مشکل می باشد و در واقع چگونگی حرکت محقق از تعریف نظری به تعریف عملی مورد توجه قرار می گیرد. یکی از روشهای اعتبار، اعتبار محتوا است که روشی برای سنجش میزان اعتبار اجزای تشکیل دهنده یک ابزار اندازه گیری می باشد که معمولاً توسط افراد متخصص در موضوع مورد مطالعه انجام می گیرد. از اینرو اعتبار محتوا به قضاوت داوران بستگی دارد (کلاتری، ۱۳۸۲، ص ۷۷). جهت حصول اطمینان از اعتبار یا روایی پرسشنامه، سؤالات، گویه ها و طیف مورد استفاده به افراد صاحب نظر در رابطه با موضوع مورد مطالعه (اساتید رشته های روانشناسی و جامعه شناسی) ارائه گردید. سپس گویه های مورد توافق در ابزار اندازه گیری لحاظ شد و بقیه مواردی که از نظر صاحب نظران ارتباط چندانی با موضوع نداشت حذف شدند.

$$CVR = \frac{1.5 \cdot \left[\frac{29 \cdot \frac{32}{2}}{2} \right]}{0.81} = 0.81$$

به عبارت دیگر از مجموع ۳۲ گویه ارائه شده در ابزار، تنها ۲۹ گویه مورد توافق متخصصین قرار گرفت. CVR بدست آمده ۰.۸۱ است که از مقدار قابل قبول برخوردار است.

اعتماد یا پایایی تحقیق: اعتماد یا پایایی مسئله کمی و تکنیکی است و بیشتر ناظر به این سؤال است که ابزار اندازه گیری با چه دقت و صحتی پدیده یا صفت مورد نظر را اندازه گیری می کند. ضریب آلفای کرونباخ از عمومیت بیشتری در این روش برخوردار است. اصولاً این روش برای محاسبه انسجام درونی ابزار اندازه گیری یا مقیاسها بکار می رود. زمانیکه مقیاسی از نوع لیکرت وجود داشته باشد و محقق بخواهد از طریق گویه های مختلف یک مفهوم پیچیده را اندازه گیری کند برای سنجش انسجام درونی مقیاس هم می توان از آماره آلفای کرونباخ استفاده کرد. اگر مقدار بدست آمده از آماره آلفای کرونباخ بیشتر از ۰/۷۰ باشد پایایی ابزار اندازه گیری، قابل قبول تلقی می گردد. در بحث آلفای کرونباخ گزینه ای وجود دارد که نشان می دهد با حذف هر یک از گویه ها چه تغییری در مقدار آلفا ایجاد می گردد. از طریق بررسی مقادیر این بخش می توان تصمیم گرفت که در صورت حذف کدام گویه یا گویه ها مقدار آلفا افزایش می یابد. اینگونه گویه ها، مواردی هستند که با سایر گویه ها سازگار نبوده و لذا به حذف آنها دقت اندازه گیری مقیاس افزایش می یابد. اگر مقدار بدست آمده کمتر از ۰/۷۰ باشد. باید عمل حذف گویه های با آلفای پایین تا جایی ادامه یابد که مقدار آلفای نهایی به ۰/۷ یا بیشتر از آن برسد (کلانتری، ۱۳۸۲، ص ۷۵). جدول صفحه بعد، ضریب آلفای کرونباخ را برای متغیرهای مورد مطالعه با توجه به گویه های در نظر گرفته شده در سطح مقیاس لیکرت نشان می دهد که با توجه به بالا بودن ضریب آلفا، ابزار اندازه گیری از قابلیت بالایی برخوردار است. در بررسی مقدماتی جمعیت محدودی از جامعه آماری (۵۰ نفر) در گروههای آموزشی مورد مطالعه را انتخاب و پرسشنامه تنظیمی در مورد آنان اعمال شد و پس از استخراج داده ها و بررسی نتایج و ارزیابی نقاط قوت و ضعف سؤالات پرسشنامه، نواقص و نارسائیهای مربوط به برخی از سؤالات برطرف گردید. بنابراین گویه های منتخب در دو بررسی مقدماتی و نهایی مورد تحلیل قرار گرفتند که نتایج حاصل نشان می دهد مقیاسهای بکار رفته از قابلیت اعتماد قابل قبولی برخوردارند. بطوریکه ضرایب همبستگی در بررسی نهایی افزایش را

۱۰۶ پژوهش نامه علوم اجتماعی ، سال سوم، شماره اول، بهار ۱۳۸۸

نشان می دهد و آلفای مقیاسها در بررسی مقدماتی ۰/۹۰ و در بررسی نهایی برابر با ۰/۹۵ است که هر دو در حد بالایی است.

جدول شماره (۲) جدول میانگین، انحراف معیار و ضرایب همبستگی درونی گویه های مقیاسهای اعتماد عمومی (سوالات ۱ تا ۷)، صداقت (سوالات ۸ تا ۱۱)، صراحت (سوالات ۱۲ تا ۱۴)، سهمیم کردن (سوالات ۱۵ تا ۱۷)، تمایلات همکاری جویانه (سوالات ۱۸ تا ۲۰)، اطمینان (سوالات ۲۱ تا ۲۳)، سنت گرایبی (سوالات ۲۴ تا ۲۹)، به تفکیک بررسی مقدماتی و بررسی نهایی

بررسی نهایی				بررسی مقدماتی				گویه ها
میانگین	انحراف استاندارد	همبستگی با کل	آلفا در صورت حذف سوال	میانگین	انحراف استاندارد	همبستگی با کل	آلفا در صورت حذف سوال	
۴.۲۰	۱.۵۹	۰.۶۲	۰.۹۵۲	۲.۰۳	۰.۷۷	۰.۲۸	۰.۹۰	۱. به طور کلی همکاران هیات علمی در دانشگاه چقدر قابل اعتماد هستند.
۴.۷۳	۱.۱۸	۰.۵۴	۰.۹۵۲	۲.۴۲	۰.۸۳	۰.۳۲	۰.۹۰	۲. همکاران هیات علمی تا چه اندازه به قول و قرار های خود عمل می کنند.
۴.۴۴	۱.۳۰	۰.۴۵	۰.۹۵۳	۲.۳۳	۰.۷۴	۰.۴۷	۰.۹۰	۳. همکاران هیات علمی تا چه اندازه به حفظ و نگهداری وسایل امانت گرفته شده پایبند هستند.
۴.۳۵	۱.۲۷	۰.۳۶	۰.۹۵۳	۲.۲۲	۰.۷۶	۰.۲۴	۰.۹۰	۴. همکاران هیات علمی تا چه اندازه در هنگام ارائه فعالیتهای علمی و مباحث علمی خود حاضر به بیان عیب و نقص فعالیت های خود هستند.
۴.۶۷	۱.۲۷	۰.۵۴	۰.۹۵۲	۲.۱۵	۰.۸۵	۰.۲۰	۰.۹۰	۵. همکاران هیات علمی با افراد دیگر هم دستکارند.
۵.۲۰	۱.۳۲	۰.۳۶	۰.۹۵۳	۲.۶۱	۰.۸۶	۰.۱۱	۰.۹۱	۶. امروزه می توان به همکاران اعتماد کرد.
۵.۲۶	۱.۱۶	۰.۳۸	۰.۹۵۳	۱.۹۳	۰.۸۰	۰.۴۵	۰.۹۰	۷. دوستان و خویشاوندان شما چقدر قابل اعتماد هستند.
۴.۹۷	۱.۱۶	۰.۴۸	۰.۹۵۳	۲.۱۴	۰.۸۰	۰.۳۸	۰.۹۰	۸. همکاران هیات علمی تا چه اندازه در موقعیتی که حتی به زبان آنها است راستگو هستند.
۵.۲۹	۱.۱۹	۰.۵۰	۰.۹۵۳	۲.۴۵	۰.۹۰	۰.۰۳	۰.۹۱	۹. همکاران هیات علمی تا چه اندازه در موقعیتی که حتی می توان دروغ مصلحتی گفت راستگو هستند.
۵.۵۵	۱.۱۵	۰.۴۷	۰.۹۵۳	۲.۷۱	۰.۹۳	۰.۱۷	۰.۹۱	۱۰. همکاران هیات علمی تا چه اندازه در موقعیت دو گانه ای که در آن تمایل به دروغگویی بیشتر است راستگو هستند.
۵.۵۵	۱.۲۸	۰.۴۸	۰.۹۵۲	۲	۰.۹۴	۰.۴۳	۰.۹۰	۱۱. هماهنگی و تطابق میان اعمال و گفتار و اعتقادات درونی در بین همکاران مشاهده می شود.
۵.۳۸	۱.۴۷	۰.۵۴	۰.۹۵۲	۲.۳۷	۰.۷۹	۰.۲۰	۰.۹۰	۱۲. در گفتن مطلبی به دیگران آثرا بدون رو درپستی بیان می کنم.
۵.۱۷	۱.۲۱	۰.۳۴	۰.۹۵۳	۲.۳۳	۱	۰.۴۵	۰.۹۰	۱۳. عقاید خود را در حضور دیگران بیان می کنم.
۵.۱۷	۱.۱۶	۰.۳۳	۰.۹۵۳	۲.۵۳	۰.۹۵	۰.۰۹	۰.۹۱	۱۴. به نحوه عمل دوستان و همکاران اعتراض می کنم.
۵.۰۵	۱.۳۲	۰.۶۱	۰.۹۵۲	۲.۶۰	۰.۶۷	۰.۲۷	۰.۹۰	۱۵. دانسته ها و تجربیات خود را به دیگران انتقال می دهم.
۵	۱.۵۱	۰.۷۳	۰.۹۵۲	۲.۱۳	۰.۷۸	۰.۵۹	۰.۹۰	۱۶. افراد را در موضوعاتی که نیاز به کمک دارند راهنمایی می کنم.
۴.۳	۱.۳۰	۰.۴۵	۰.۹۵۳	۲.۳۳	۰.۷۴	۰.۴۷	۰.۹۰	۱۷. نرسی از ارائه دانسته های خود به دیگران ندارم.
۳.۹۷	۱.۳۱	۰.۲۵	۰.۹۵۳	۲.۲۱	۰.۷۹	۰.۳۳	۰.۹۰	۱۸. دوست دارم در انجام کارها دیگران را شریک کنم.
۵.۰۲	۱.۴۲	۰.۵۸	۰.۹۵۲	۲.۴۱	۰.۷۶	۰.۳۶	۰.۹۰	۱۹. برای انجام برخی کارها از دیگران کمک مالی می گیرم.
۴.۵۰	۱.۱۰	۰.۳۵	۰.۹۵۳	۲.۷۲	۰.۸۵	۰.۰۹	۰.۹۱	۲۰. دوست دارم شغلی را ایجاد کنم تا زمینه اشتغال دیگران را فراهم کنم.
۴.۸۸	۱.۴۳	۰.۴۸	۰.۹۵۳	۲.۵۲	۰.۷۸	۰.۴۷	۰.۹۰	۲۱. سعی میکنم در مواجه شدن با مشکلات، خودم به صورت فردی آنها را حل کنم.
۵.۱۴	۱.۱۰	۰.۴۹	۰.۹۵۳	۲.۲۶	۰.۸۶	۰.۴۶	۰.۹۰	۲۲. سعی میکنم در مواجه شدن با مشکلات، برای حل آن از دیگران استفاده کنم.
۴.۶۷	۱.۱۷	۰.۱۶	۰.۹۵۴	۱.۶۹	۰.۷۲	۰.۵۱	۰.۹۰	۲۳. به توانایی دیگران و بهره گیری از توانایی دیگران در حل مشکلات تردید ندارم.
۴.۸۲	۰.۹۹	۰.۵۷	۰.۹۵۲	۲.۲۷	۰.۹۰	۰.۲۰	۰.۹۱	۲۴. به کارها و رفتار نیاکان خود احترام می گذارم.
۴.۷۹	۱.۲۵	۰.۴۸	۰.۹۵۳	۲.۳۱	۰.۷۱	۰.۴۹	۰.۹۰	۲۵. به دانسته ها و تجربیات گذشتگان و افراد قدیمی رجوع می کنم.
۵.۰۲	۱.۲۶	۰.۲۸	۰.۹۵۳	۱.۹۸	۰.۷۶	۰.۴۱	۰.۹۰	۲۶. روشها و فنون قدیمی را با روشها و فنون جدید مقایسه می کنم.
۴.۵۰	۱.۱۰	۰.۳۵	۰.۹۵۳	۲.۷۲	۰.۸۵	۰.۰۹	۰.۹۱	۲۷. ترجیح می دهم همانند زمان قدیم که مشاغل از سادگی برخوردار بودند، برگردم.
۴.۹۱	۱.۳۱	۰.۴۱	۰.۹۵۳	۱.۸۴	۰.۸۵	۰.۴۵	۰.۹۰	۲۸. به میراث و نیاکان احترام گذاشته و در گرامی داشت شناخت آنها تلاش می کنم.
۵.۱۷	۰.۹۶	۰.۶۹	۰.۹۵۳	۱.۸۹	۰.۷۱	۰.۵۱	۰.۹۰	۲۹. ترجیح می دهم در جوامع کوچک و فلهیمی زندگی کنم.

عوامل اجتماعی موثر بر میزان اعتماد اجتماعی در بین اعضای هیات علمی.....۱۰۷

یافته ها

الف) توصیف متغیر میزان اعتماد اجتماعی

جدول و نمودار زیر شاخصهای آماری و نحوه توزیع متغیر «میزان اعتماد اجتماعی» را نشان می دهد.

جدول شماره (۳) آماره های توصیفی «میزان اعتماد اجتماعی»

تعداد	۱۸۰
میانگین	۱۵۴.۲۱
خطای معیار میانگین	۰.۴۳
میانه	۱۵۴.۵۰
نما	۱۵۳
انحراف استاندارد	۵۸۰
کجی (چولگی)	-۰.۱۳۹
کشیدگی	-۰.۴۳۰
دامنه تغییرات	۲۸
حداقل	۱۳۹
حد اکثر	۱۶۷

همانطور که ملاحظه می شود، پایین ترین نمره «میزان اعتماد اجتماعی» متعلق به کسانی است که نمره ۱۳۹ را کسب کرده اند و بالاترین نمره متعلق به کسانی است که نمره ۱۶۷ را کسب کرده اند. بنابراین، دامنه توزیع نمرات برابر با ۲۸ نمره می باشد.

نمره میزان اعتماد اجتماعی بیشترین افراد برابر با ۱۵۳ می باشد. نمره میزان اعتماد اجتماعی نیمی از پاسخگویان مساوی یا کمتر از ۱۵۴ و نیمی دیگر بیش از آن نمره می باشد. متوسط نمره «میزان اعتماد اجتماعی» نمونه آماری برابر با ۱۵۴ می باشد. با توجه به مقدار خطای معیار میانگین توزیع این متغیر که برابر با ۰.۴۳ می باشد، می توان متوسط نمره «میزان اعتماد اجتماعی» ۹۵ درصد از اعضای هیات علمی را مساوی یا بزرگتر از ۱۵۳.۷۳ و کوچکتر از یا مساوی با ۱۵۴.۶۴ برآورد کرد.

نمره های «میزان اعتماد اجتماعی» در حدود ۵۸۰ در اطراف میانگین پراکنده شده اند. بنابراین نمره های «میزان اعتماد اجتماعی» ۹۵ درصد از اعضای هیات علمی را می توان مساوی یا بزرگتر از ۱۴۸.۴۱ و کوچکتر یا مساوی ۱۶۰.۰۱ برآورد کرد. مقدار چولگی توزیع نمره های «میزان اعتماد اجتماعی» در حدود ۰/۱۳۹- می باشد که حاکی از قرینگی توزیع آن متغیر می باشد. کشیدگی توزیع این متغیر در حدود ۰/۴۳- می

۱۰۸ پژوهش نامه علوم اجتماعی ، سال سوم، شماره اول، بهار ۱۳۸۸

باشد که حاکی از کوتاه بودن کشیدگی توزیع این متغیر در قیاس با کشیدگی توزیع نرمال این متغیر است. همانطور که در شکل‌های زیر مشاهده می‌شود، توزیع نمره های "میزان اعتماد اجتماعی" اعضای هیات علمی انحراف قابل ملاحظه ای از فرض نرمال بودن توزیع ندارد و همچنان می‌توان این متغیر را نرمال فرض کرد.

ب) آزمون فرضیه های تفاوتی

۱- میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی به تفکیک مدت زمان سابقه خدمت در دانشگاه متفاوت است.

جدول شماره (۴) جدول تفاوت میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی به تفکیک مدت زمان سابقه خدمت در دانشگاه (با استفاده از تحلیل واریانس یکطرفه)

منابع تغییر	مجموع مجدورات	درجه آزادی	میانگین مجدورات	F	سطح معنی داری
بین گروهی	2943.392	6	490.565	12.449	۰.۰۰۰
درون گروهی	5674.489	144	39.406		
جمع	8617.881	150			

با توجه به F محاسبه شده (۱۲.۴۴۹) و سطح معنی داری (۰.۰۰۰) می‌توان قضاوت کرد که بین میانگین نمره میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی به تفکیک مدت زمان سابقه خدمت در دانشگاه تفاوت معنی داری وجود دارد. برای مشخص شدن کمترین و بیشترین تفاوت از آزمون LSD استفاده شده که در جدول زیر آمده است.

جدول شماره (۵) پس آزمون (LSD) میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی به تفکیک مدت زمان سابقه خدمت در دانشگاه

مدت زمان سابقه در دانشگاه	سطوح سابقه	اختلاف میانگین	خطای استاندارد	سطح معنی داری	فاصله اطمینان ۹۵ درصد
سابقه کم (۳ تا ۸ سال)	سابقه متوسط	۰.۸۴	.۵۱۳	.۱۰۲	-۱۷
	سابقه بالا	-۳.۰۲	۱.۵۵۷	.۰۵۲	-۶.۰۸
سابقه متوسط (۹ تا ۱۴ سال)	سابقه کم	-.۸۴	.۵۱۳	.۱۰۲	-۱.۸۵
	سابقه بالا	-۳.۸۶(*)	۱.۵۶۹	.۰۱۴	-۶.۹۴
سابقه بالا (۱۵ سال به بالا)	سابقه کم	۳.۰۲	۱.۵۵۷	.۰۵۲	۰.۰۳
	سابقه متوسط	۳.۸۶(*)	۱.۵۶۹	.۰۱۴	.۷۹

عوامل اجتماعی موثر بر میزان اعتماد اجتماعی در بین اعضای هیات علمی.....۱۰۹

نتایج آزمون پیگردی LSD نیز حاکی از این است که میانگین نمره میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی به تفکیک مدت زمان سابقه خدمت در دانشگاه نشان داد، اعضای هیات علمی که سابقه بالا دارند از اعضای که سابقه متوسط دارند ($P \leq 0.05$)، اعتماد بیشتری دارند.

۲- میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی در بین مردان با میزان اعتماد اجتماعی در بین زنان متفاوت است.

جدول شماره (۶) میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی در بین مردان با میزان اعتماد اجتماعی در بین زنان متفاوت است.

جنس	تعداد	میانگین	انحراف معیار	انحراف معیار از میانگین
مرد	۱۲۰	۱۴۱.۵۴	۱۰.۴۸۷	۱.۷۲۴
زن	۶۰	۱۴۸.۴۶	۷.۹۵۴	۲.۲۰۶

آزمون مقایسه میانگینها برای گروههای مستقل						آزمون لون برای برابری واریانسها		تفاوت میزان اعتماد اجتماعی به تفکیک جنس
فاصله اطمینان ۹۵ درصد	حد پایین	حد بالا	تفاوت انحراف استاندارد	تفاوت میانگینها	سطح معنی داری دو دامنه	درجه آزادی	t	
۳.۵۰۶	۹.۳۴۸	۳.۱۹۷	۲.۹۲	۰.۰۳	۴۸	-۰.۹۱۴	۰.۲۱۳	۱.۵۶
۲.۸۱۷	۸.۶۵۹	۲.۸۰۰	۲.۹۲	۰.۰۴	۲۷.۶۹۱	-۱.۰۴۳		

با توجه به فرضیه تحقیق که از نوع فرضیه تفاوتی است و سطح معنی داری دو دامنه (۰.۰۳) که زیر ۰.۰۵ است ($P \leq 0.05$) و حد بالا و پایین بدست آمده با فاصله اطمینان ۹۵ درصد حکایت از تفاوت میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی در بین مردان با میزان اعتماد اجتماعی در بین زنان دارد به عبارت دیگر میانگین میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی زن در مقام قیاس با میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی مرد با اندازه ۷ واحد افزایش نشان می دهد.

۳- میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی به تفکیک مرتبه علمی متفاوت است.

جدول شماره (۷) جدول تفاوت میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی به تفکیک مرتبه علمی (با استفاده از تحلیل واریانس یکطرفه)

منابع تغییر	مجموع مجدورات	درجه آزادی	میانگین مجدورات	F	سطح معنی داری
بین گروهی	2943.392	6	490.565	12.449	۰.۰۰۰
درون گروهی	5674.489	144	39.406		
جمع	8617.881	150			

۱۱۰ پژوهش نامه علوم اجتماعی ، سال سوم، شماره اول، بهار ۱۳۸۸

با توجه به F محاسبه شده (۱۲.۴۴۹) و سطح معنی داری (۰.۰۰۰) می توان قضاوت کرد که بین میانگین نمره میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی به تفکیک مرتبه علمی در دانشگاه تفاوت معنی داری وجود دارد. برای مشخص شدن کمترین و بیشترین تفاوت از آزمون LSD استفاده شده که در جدول زیر آمده است.

جدول شماره (۸) پس آزمون (LSD) میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی به تفکیک مرتبه علمی در دانشگاه

مدت زمان سابقه در دانشگاه	سطوح سابقه	اختلاف میانگین	خطای استاندارد	سطح معنی داری	فاصله اطمینان ۹۵ درصد
مریی	استادیار	-۰.۲۵	۱.۵۴۹	.۸۷۱	۲.۷۹
	دانشیار	۱.۱۳	۱.۵۱۳	.۴۵۶	۴.۱۰
استادیار	مریی	۰.۲۵	۱.۵۴۹	.۸۷۱	۳.۲۹
	دانشیار	۱.۳۸(*)	.۵۲۱	.۰۰۸	-۲.۴۰
دانشیار	مریی	-۱.۱۳	۱.۵۱۳	.۴۵۶	۱.۸۴
	استادیار	-۱.۳۸(*)	.۵۲۱	.۰۰۸	-۰.۳۶

نتایج آزمون پیگردی LSD نیز حاکی از این است که میانگین نمره میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی به تفکیک مرتبه علمی در دانشگاه نشان داد، اعضای هیات علمی که استاد یار هستند از اعضای که دانشیار هستند ($P \leq ۰.۰۵$ ، $MD = ۱.۳۸$)، اعتماد بیشتری دارند.

۴- میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی به تفکیک منطقه سکونت متفاوت است.

جدول شماره (۹) میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی به تفکیک منطقه سکونت

منابع تغییر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معنی داری
بین گروهی	۱۷۱۸.۵۳۵	۶	۸۵۹.۲۶۸	۹.۱۵۳	۰.۰۰۹
درون گروهی	۱۶۵۲۲.۱۹۱	۱۴۴	۹۳.۸۷۶		
جمع	۱۸۲۴۰.۷۲۶	۱۵۰			

با توجه به F محاسبه شده (۹.۱۵۳) و سطح معنی داری (۰.۰۰۹) می توان قضاوت کرد که بین میانگین نمره میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی به تفکیک منطقه سکونت متفاوت نیست.

۵- میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی به تفکیک وضعیت تاهل متفاوت است.

جدول شماره (۱۰) جدول تفاوت میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی به تفکیک وضعیت تاهل

وضعیت تاهل	تعداد	میانگین	انحراف معیار	انحراف معیار از میانگین
متاهل	۱۷	۱۴۹.۲۱	۷.۸۳۷	۰.۲۱۲
مجرد	۱۶۳	۱۳۲.۴۵	۸.۲۵۸	۱.۰۱۶

جدول بالا میانگین نمره میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی مجرد و متاهل در دانشگاه آزاد اسلامی را نشان می دهد. در این صفت مجردها از میانگین ۱۳۲.۴۵ و متاهل ها از میانگین ۱۴۹.۲۱ برخوردارند.

آزمون مقایسه میانگینها برای گروههای مستقل					آزمون لون برای برابری واریانسها		تفاوت میزان اعتماد اجتماعی به تفکیک وضعیت تاهل	
فاصله اطمینان ۹۵ درصد	تفاوت انحراف استاندارد	تفاوت میانگین ها	سطح معنی داری دو دامنه	درجه آزادی	t	سطح معنی داری	F	
-3.510	-3.75	.990	1.57	۰.۰۴۰	۱۴۳۷	۱.۵۸۳	۰.۰۷۴	۳.۱۹۰
-3.638	-۰.۵۰۳	۱.۰۳۸	۱.۵۷	۰.۰۳۶	۷۰.۷۴۵	۱.۵۱۰		

با توجه به فرضیه تحقیق که از نوع فرضیه تفاوتی است و سطح معنی داری دو دامنه (۰.۰۴۰) که زیر ۰.۰۵ است ($P \leq 0.05$) و حد بالا و پایین بدست آمده با فاصله اطمینان ۹۵ درصد حکایت از تفاوت میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی به تفکیک وضعیت تاهل دارد به عبارت دیگر اعتماد اجتماعی در بین اعضای هیات علمی متاهل در دانشگاه آزاد اسلامی رودهن از افراد مجرد بیشتر است.

۶- میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی به تفکیک نوع منزل مسکونی متفاوت است.

جدول شماره (۱۱) جدول تفاوت میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی به تفکیک نوع منزل مسکونی

نوع منزل مسکونی	تعداد	میانگین	انحراف معیار	انحراف معیار از میانگین
آپارتمانی	۱۳۴	۱۴۱.۱۱	۰.۹۰۱	۲۰.۴۰
ویلاهی	۷۶	۱۳۹.۱۵	۰.۱۶۹	۱۹.۱۲

۱۱۲..... پژوهش نامه علوم اجتماعی ، سال سوم، شماره اول، بهار ۱۳۸۸

جدول بالا میانگین نمره میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی به تفکیک نوع منزل مسکونی ویلایی و آپارتمانی در دانشگاه آزاد اسلامی را نشان می دهد. در این صفت از تفاوت میانگین برخوردار نیست.

آزمون مقایسه میانگینها برای گروههای مستقل				آزمون لون برای برابری واریانسها		تفاوت میزان اعتماد اجتماعی به تفکیک نوع منزل مسکونی	
فاصله اطمینان ۹۵ درصد	تفاوت انحراف استاندارد	تفاوت میانگین ها	سطح معنی داری دو دامنه	درجه آزادی	t	سطح معنی داری	F
2.843	- .284	.797	1.28	.109	1486	1.605	3.024
3.107	-.548	.917	1.28	.167	71.797	1.396	

با توجه به فرضیه تحقیق که از نوع فرضیه تفاوتی است و سطح معنی داری دو دامنه (۰.۱۰۹) که بالای ۰.۰۵ است ($P \geq 0.05$) و حد بالا و پایین بدست آمده با فاصله اطمینان ۹۵ درصد حکایت از عدم تفاوت میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی به تفکیک نوع منزل مسکونی است.

فرضیه های رابطه ای

فرضیه اصلی: بین عوامل اجتماعی و میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی رابطه وجود دارد.
فرضیه های فرعی: بین میزان سنت گرایی افراد و اعتماد اجتماعی رابطه وجود دارد.
برای پاسخ به پرسش پژوهش که آیا رابطه ای بین میزان سنت گرایی افراد و اعتماد اجتماعی وجود دارد؟ از رگرسیون استفاده شده است. مدل رگرسیون و معادله آن در جدول زیر آمده است.

ضریب همبستگی	مجذور ضریب همبستگی	مجذور ضریب همبستگی تعدیل شده	خطای معیار برآورد
۰.۷۵۶	۰.۵۷۲	۰.۵۷۱	۱۱.۸۸۸

جدول بالا ضریب همبستگی، مجذور ضریب همبستگی، یا ضریب تعیین را نشان می دهد به گونه ای که میزان همبستگی بین متغیرهای فوق ۰.۷۵۶ و در سطح بالایی می باشد. همچنین ضریب تعیین بیانگر این است که ۵۷ درصد از تغییرات متغیر وابسته میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی توسط متغیر مستقل میزان سنت گرایی پوشش داده می شود.

مجموع مجذورات	درجه آزادی	مجذور میانگین	F	سطح معنی داری
704.490	1	704.490	23.541	۰.۰۰۰
5326.905	178	29.926		
6031.394	179			

عوامل اجتماعی موثر بر میزان اعتماد اجتماعی در بین اعضای هیات علمی..... ۱۱۳

سطح معنی داری ارائه شده در جدول بالا به دلیل اینکه زیر ۰/۰۵ است اجازه تحلیل معادله رگرسیون را فراهم ساخته است

سطح معنی داری	t	ضرایب استاندارد نشده		متغیر مستقل
		Beta	B	
۰.۰۰۰۰	28.287		خطای معیار 1.300	مقدار ثابت 36.771
۰.۰۰۰۰	40.134	-۰.۷۵۶۰	۰.۰۲۱۰	سنت گرایی ۰.۸۵۵۰

همبستگی بین میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی با میزان سنت گرایی برابر ۰.۷۵ و ضریب تعیین برابر ۰.۵۷ و با توجه به سطح معنی داری ۰.۰۰۰۰ به لحاظ آماری معادله رگرسیون معنی دار است. به عبارت دقیق تر ۵۷ درصد از تغییرات متغیر وابسته میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی توسط متغیر مستقل میزان سنت گرایی پوشش داده می شود. سهم میزان بتای بدست آمده در رگرسیون گام به گام برای متغیر ذهنیت فلسفی ۰/۷۵۶ است. به عبارت دقیق تر می توان اظهار داشت اثر متغیر سنت گرایی بر متغیر وابسته یک اثر افزایشی دارد. یعنی هر اندازه افراد به سنت ها گرایش داشته باشند، میزان اعتماد اجتماعی افزایش می یابد.

فرضیه فرعی ۲) بین پایگاه اجتماعی افراد (درآمد، تحصیلات) و اعتماد رابطه وجود دارد. برای پاسخ به پرسش پژوهش که آیا رابطه ای بین درآمد و تحصیلات افراد و میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی وجود دارد؟ از رگرسیون استفاده شده است. مدل رگرسیون و معادله آن در جدول زیر آمده است.

ضریب همبستگی	مجدور ضریب همبستگی	مجدور ضریب همبستگی تعدیل شده	خطای معیار برآورد
۰.۸۷۷۰	۰.۷۶۹۰	۰.۷۶۹۰	15.404

جدول بالا ضریب همبستگی، مجدور ضریب همبستگی یا ضریب تعیین را نشان می دهد به گونه ای که میزان همبستگی بین متغیرهای فوق ۰/۸۷ و در سطح بالایی می باشد. همچنین ضریب تعیین بیانگر این است که ۷۶ درصد از تغییرات متغیر وابسته میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی توسط مجموعه ای از متغیرهای مستقل درآمد و تحصیلات پوشش داده می شود.

سطح معنی داری	F	مجدور میانگین	درجه آزادی	مجموع مجذورات	
۰.۰۰۰	15.932	460.081	2	920.162	رگرسیون
		28.877	177	5111.232	باقیمانده
			179	6031.394	جمع

سطح معنی داری ارائه شده در جدول بالا به دلیل اینکه زیر ۰/۰۵ است اجازه تحلیل معادله رگرسیون را فراهم ساخته است.

سطح معنی داری	t	ضرایب استاندارد نشده		متغیر مستقل
		Beta	B	
۰.۰۳۲	-2.146		خطای معیار	مقدار ثابت
۰.۰۰۰	20.494	۰.۵۱۱	۰.۰۴۴	تحصیلات
۰.۰۰۰	16.816	۰.۴۱۹	۰.۰۵۱	درآمد

همبستگی بین درآمد و تحصیلات افراد با میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی برابر ۰.۸۷ و ضریب تعیین برابر ۰.۷۶ و با توجه به سطح معنی داری ۰.۰۰۰ و f که برابر ۱۵.۹۳ می باشد به لحاظ آماری معنا دار است لذا معادله رگرسیون معنی دار است. به عبارت دقیق تر ۷۶ درصد از تغییرات متغیر وابسته میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی توسط مجموعه ای از متغیرهای مستقل درآمد و تحصیلات پوشش داده می شود. اما از این میان سهم متغیر تحصیلات در مقام قیاس با درآمد بیشتر است. میزان بتای بدست آمده در رگرسیون گام به گام برای متغیر تحصیلات ۰/۵۱۱ و برای متغیر درآمد ۰/۴۱۹ است.

الگوسازی معادلات ساختاری:

الگوسازی معادلات ساختاری (SEM) تکنیکی برای تحلیل داده ها است که به منظور ارزیابی رابطه ی بین انواع از متغیرها طراحی شده است: الف) متغیرهای آشکار (متغیرهایی که مستقیماً اندازه گیری شده و متغیرهای مشاهده شده اند. ب) متغیرهای مکنون یا پنهان یا متغیرهایی که به عنوان سازه ی نظری مطرح هستند. زمانی که از تکنیک های آماری نظیر رگرسیون چندگانه و تحلیل واریانس استفاده می شود؛ تحلیل های آماری پژوهشگر بر روی متغیرهایی صورت می گیرد که مستقیماً اندازه گیری شده اند. این مسأله برای زمانی که پژوهشگر می خواهد سازه ی نظری ای را آزمون کند، محدودیت

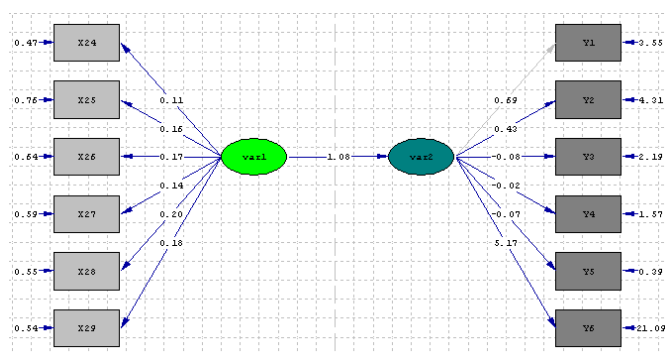
دارد. الگوی معادلات ساختاری به نسبت سایر تکنیک های تحلیل داده این امکان را فراهم می آورد که محقق بتواند مدل های نظری پیچیده را در یک تحلیل آزمون کند. ویژگی بسیار ارزشمند الگوی معادلات ساختاری، تحلیل و پردازش هم زمان روابط میان متغیرهای مدل سنجش است. الگوسازی معادلات ساختاری به پژوهشگر این اجازه را می دهد تا به تحلیل علی متغیرهای مکنون و مشاهده شده به طور همزمان بپردازد (ماریاما، ۱۹۹۷).

زمانی که از الگوی معادلات ساختاری استفاده می شود، یک مؤلفه ی مهم تحلیل ارزیابی چگونگی برازش مدل فرضیه ای با داده های مشاهده شده است. پژوهشگران معمولاً به منظور ارزیابی این برازش از شاخص های نیکویی برازش^۵ استفاده می کنند.

رایج ترین این شاخص ها، شاخص احتمالی آماره ی مجذور خی است که اهمیت اختلاف بین مدل برازش شده و ماتریس کواریانس ناشی از نمونه ی مشاهده شده را بیان می دارد. فرضیه ی صفر در این تحلیل مبین این است که تفاوتی بین مدل برازش شده و ماتریس نمونه وجود ندارد. بنابراین، آن مجذور خی که به لحاظ آماری معنی دار نیست ($p\text{-value} > 0/05$) نشان می دهد که مدل دقیقاً معرف و نماینده ی داده های مشاهده شده می باشد. نکته ی مهم این است که همانند سایر آزمون های استنباطی، اختلاف کایسکور^۶ متأثر از حجم نمونه است. بنابراین، زمانی که حجم نمونه زیاد باشد، احتمالاً اختلاف کمی بین مدل برازش شده و ماتریس کواریانس ناشی از نمونه ی مشاهده شده خواهد بود که به طور نسبی برازش خوبی را نشان می دهد (بنتلر و بونت^۷، ۱۹۸۰؛ گرینگ و اندرسون^۸، ۱۹۹۳؛ مارش، بالا و مکدونالد^۹، ۱۹۸۸). به همین منظور، پژوهشگران جهت ارزیابی نیکویی برازش از چندین شاخص ارزیابی استفاده می کنند که عبارتند از: ۱. شاخص نیکویی برازش (GFI)، ۲. شاخص نیکویی برازش اصلاح شده^۱ (AGFI)، ۳. نسبت مجذور خی به درجه ی آزادی^۴. شاخص برازش استاندارد^{۱۱} (NFI). اساساً مقادیر این شاخص ها متأثر از عوامل بیرونی و نامعلوم (مانند حجم نمونه و تعداد گویه ها و معرف ها) می باشند تا اینکه ناشی از نقص در برازش مدل باشند. یعنی، اگر در تحلیل برازش مناسبی وجود ندارد، به علت عوامل بیرونی است و ماهیت مدل مسبب آن نیست (اندرسون و گرینگ، ۱۹۸۴؛ هو و بنتلر، ۱۹۹۸؛ مارش و دیگران، ۱۹۸۸). در مقابل شاخص های برازش مانند: ۱. شاخص توکر و لیوایس^{۱۲}

(TLI)، ۲. شاخص برازش این کری منتال^{۱۳} (IFI)، ۳. شاخص تطبیقی برازش^{۱۴} (CFI)، ۴. ریشه ی میانگین مجذور برآورد خطای تقریب^{۱۵} (RMSEA)، ۵. ریشه میانگین مجذور پس مانده استاندارد^{۱۶} (SRMR) کمتر تحت تأثیر عوامل مزاحم و بیرونی قرار می گیرند و نتیجه ی به دست آمده بیشتر مبین نقص در برازش مدل است؛ یعنی، اگر در تحلیل برازش مناسبی وجود ندارد، به علت ماهیت مدل آن است و کمتر تحت تأثیر عوامل مزاحم و بیرونی است. به عنوان جمع بندی کلی از شاخص های برازندگی: مقدار ریشه ی میانگین مجذور برآورد خطای تقریب (RMSEA) که استیگر به عنوان خطای اندازه ی متفاوت برای هر درجه آزادی ارایه کرده است، استفاده می شود. مقدار ریشه میانگین مجذور برآورد خطای تقریب که به واقع همان آزمون انحراف هر درجه ی آزادی است برای مدل هایی که (۱: برازندگی خوبی داشته باشند کمتر از ۰/۰۵ می باشد. ۲) مقادیر بالاتر از آن تا ۰/۰۸ نشان دهنده ی خطاهای معقولی برای تقریب در جامعه است، ۳. مدل های که RMSEA آنها ۰/۱۰ بیشتر باشد برازش ضعیفی دارد. هیو و بنتلر به عنوان نقطه ی برش برازندگی خوب مدل، مقدار کوچکتر یا مساوی ۰/۰۶ را پیشنهاد کرده اند (هومن ۱۳۸۴، ص ۲۴۵). با استفاده از این مزیت الگوسازی ساختاری، در پایان سعی شده است تا ارتباط علی متغیرهای مکنون با یکدیگر و روابط هر یک از آن ها با معرف های مربوط شان (متغیرهای آشکار) بررسی شود. در ابتدا متغیر وابسته و متغیرهای مستقل به تفکیک با معرفها بعنوان متغیرهای آشکار بررسی شده اند تا اطمینان حاصل شود که معرف های مناسبی برای متغیر مکنون مورد نظر هستند. سپس در مرحله دوم، شاخصهای متغیرهای مستقل به صورت جداگانه با متغیر وابسته در قالب الگوی لیزرل آزمون شده اند. در مرحله سوم شاخصهای چند متغیر مستقل با یکدیگر با متغیر وابسته (میزان اعتماد اجتماعی) در قالب الگوی لیزرل آزمون شده اند. در این پژوهش بعد پایگاه اجتماعی و بعد سنت گرایی بعنوان متغیرهای مکنون هستند. با توجه با اینکه براساس استدلال های مطرح شده در الگوهای معادلات ساختاری مبنای تصمیم گیری در باره صحت و سقم فرضیه های مطرح در این شیوه تحلیل داده ها از طریق شاخص RMSEA استنتاج شده است، یاد آور می شوم طبق نظر هیو و بنتلر چنانچه مقدار این شاخص کمتر از ۰/۰۶ باشد فرضیه یک و چنانچه مقدار این شاخص

بزرگتر یا مساوی ۰/۰۶ باشد فرضیه صفر مورد تایید است. خروجی معادلات ساختاری متغیر ها در الگوهای زیر آمده است:

Chi-Square=432.8 , df=6 ,P-value=0.000 ,RMSEA=0.048

شکل شماره (۱) نتایج آزمون مدل (ارتباط بین «سنت گرایی» و «اعتماد اجتماعی

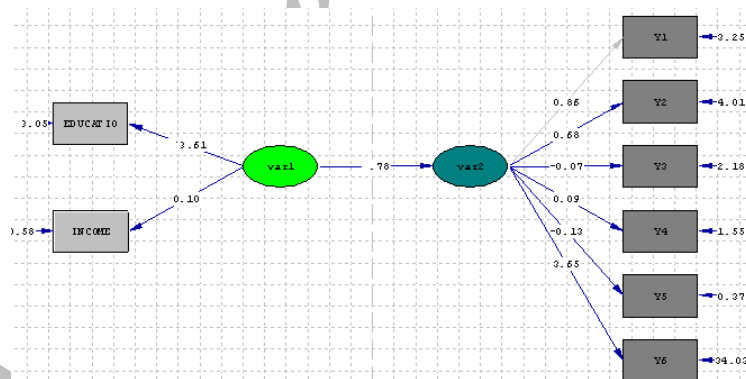
شکل بالا مقدار آماره مجذور خی برابر ۴۳۲.۸ می باشد که در سطح ۰/۰۰۰ معنی دار است. به عبارت دیگر الگوی ارتباط ابعاد سنت گرایی شامل x24-x29 که توسط ۶ سوال به عنوان متغیر مستقل با متغیر وابسته اندازه گیری شده، با الگوی حقیقی داده ها متفاوت نیست از آنجا که مقدار «شاخص نیکویی برازش» این مدل برابر ۰/۸۸ می باشد می توان بیان کرد که این مدل برازش قابل قبولی با واقعیت دارد. میزان ضریب بدست آمده بیانگر اثر مستقیم بین «سنت گرایی» و «اعتماد اجتماعی» به میزان ۰/۹۸ می باشد که در سطح بالایی می باشد. به عبارت دیگر هر اندازه گرایش افراد به سنت گرایی افزایش می یابد میزان اعتماد اجتماعی افزایش می یابد. همچنین مدل فوق بیانگر این است که بیشترین اثر را می توان تحت عنوان اثر احترام به میراث گذشته عنوان نمود که رقم ۰/۲۰ به دست آمده است. علاوه بر آن، کمترین میزان اثر، متغیر احترام به رفتار نیاکان محسوب می گردد که رقم ۰/۱۱ به دست آمده است.

جدول شماره (۲) معرف شاخص های مرتبط با برازش مدل ارائه شده توسط محقق در کل

شاخص	میزان	تفسیر
مجذور کای (نسبت درست نمایی)	۴۳۲.۸	برازش کامل در سطح $\alpha = 0.001$
لوئیز- تاکر (شاخص برازش غیر نرم)	۰/۹۱	برازش عالی (ملاک بیش از ۰/۹۰)
بونت- پنتلر (شاخص برازش نرم شده)	۰/۹۰	برازش عالی (ملاک بیش از ۰/۹۰)

هولتر	۰/۷۲	برازش عالی (ملاک بیش از ۰/۷۰)
ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب RMSE	۰/۰۶۰	برازش عالی (ملاک کمتر یا مساوی ۰/۰۶)
GFI	۰/۸۸	برازش عالی (ملاک بیش از ۰/۹۰)

با تأکید بر شش شاخص نیکویی برازش می‌توان به برازش مدل تدوین شده از یکسو و داده‌های تجربی از سوی دیگر، تأکید داشت. بنابراین انطباق مطلوبی بین مدل به تصویر درآمده و یا مدل ساختاری شده با داده‌های تجربی فراهم گردیده است و با تأکید بر معادلات ساختاری، الگویی مناسب در زمینه‌ی رابطه بین «سنت گرایی» و «اعتماد اجتماعی» طراحی گردیده و برازش مطلوب معرف الگویابی معادلات ساختاری با تأکید بر ابعاد سنت گرایی است. بع عبارت دیگر مدل پیشنهادی پژوهشگر، از برازش کاملی برخوردار بوده زیرا شاخص برازش غیرنرم لوئیز- تاکر (۰/۹۱) و شاخص برازش نرم شده بونت بنتلر (۰/۹۰)، بالاتر از ۰/۹۰ بوده است. علاوه بر آن، شاخص هولتر (۰/۷۲) بالاتر از ۰/۷۰ بوده و برازش مطلوب را نشان می‌دهد. همچنین، ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب (۰/۰۶۰)، مساوی ۰/۰۶ بوده و معرف برازش مدل محقق است.

Chi-Square=218.74 , df=6 , P-value=0.000 ,RMSEA=0.056

شکل شماره (۲) نتایج آزمون مدل (ارتباط بین « پایگاه اجتماعی » و « اعتماد اجتماعی »)

شکل بالا مقدار آماره مجذور خی برابر ۲۱۸.۷۴ می‌باشد که در سطح ۰/۰۰۰ معنی دار است. به عبارت دیگر الگوی ارتباط ابعاد پایگاه اجتماعی شامل درآمد و تحصیلات که توسط ۲ سوال به عنوان

متغیر مستقل با متغیر وابسته اندازه گیری شده، با الگوی حقیقی داده ها متفاوت نیست از آنجا که مقدار «شاخص نیکویی برازش» این مدل برابر ۰/۸۴ می باشد می توان بیان کرد که این مدل برازش قابل قبولی با واقعیت دارد. میزان ضریب بدست آمده بیانگر اثر مستقیم بین «پایگاه اجتماعی» و «میزان اعتماد اجتماعی» می باشد. به عبارت دیگر هر اندازه پایگاه اجتماعی افزایش می یابد میزان اعتماد اجتماعی اعضای هیات علمی افزایش می یابد. همچنین مدل فوق بیانگر این است که بیشترین اثر را می توان تحت عنوان اثر تحصیلات عنوان نمود که رقم ۰/۶۱ به دست آمده است. علاوه بر آن، کمترین میزان اثر، متغیر درآمد محسوب می گردد که رقم ۰/۱۰ به دست آمده است.

جدول زیر معرف شاخص های مرتبط با برازش مدل ارائه شده توسط محقق در کل می باشد:

شاخص	میزان	تفسیر
مجدورکای (نسبت درست نمایی)	۲۱۸.۷۴	برازش کامل در سطح $\alpha = 0.001$
لونیز- تاکر (شاخص برازش غیرنرم)	۰/۹۱	برازش عالی (ملاک بیش از ۰/۹۰)
بونت- بنتلر (شاخص برازش نرم شده)	۰/۹۰	برازش عالی (ملاک بیش از ۰/۹۰)
هولتر	۰/۷۰	برازش عالی (ملاک بیش از ۰/۷۰)
ریشه خطای میانگین مجدورات تقریب RMSE	۰/۰۵۶	برازش عالی (ملاک کمتر یا مساوی ۰/۰۶)
GFI	۰.۸۴	برازش عالی (ملاک بیش از ۰/۹۰)

با تأکید بر شش شاخص نیکویی برازش می توان به برازش مدل تدوین شده از یکسو و داده های تجربی از سوی دیگر، تأکید داشت. بنابراین انطباق مطلوبی بین مدل به تصویر درآمده و یا مدل ساختاری شده با داده های تجربی فراهم گردیده است و با تأکید بر معادلات ساختاری، الگویی مناسب در زمینه ی رابطه بین «پایگاه اجتماعی» و «میزان اعتماد اجتماعی» طراحی گردیده و برازش مطلوب معرف الگویابی معادلات ساختاری با تأکید بر ابعاد پایگاه اجتماعی است. به عبارت دیگر مدل پیشنهادی پژوهشگر، از برازش کاملی برخوردار بوده زیرا شاخص برازش غیرنرم لونیز- تاکر (۰/۹۱) و شاخص برازش نرم شده بونت بنتلر (۰/۹۰)، بالاتر از ۰/۹۰ بوده است. علاوه بر آن، شاخص هولتر (۰/۷۰) مساوی ۰/۷۰ بوده و برازش مطلوب را نشان می دهد. همچنین، ریشه خطای میانگین مجدورات تقریب (۰/۰۵۶) کوچکتر از ۰/۰۶ بوده و معرف برازش مدل محقق است.

بحث و نتیجه گیری

برای آزمون برازش مدل نظری تحقیق با تأکید بر شش شاخص نیکویی برازش می توان به برازش مدل تدوین شده از یکسو و داده های تجربی از سوی دیگر، تأکید داشت. بنابراین انطباق مطلوبی بین مدل های به تصویر درآمده و یا مدل ساختاری شده با داده های تجربی فراهم گردیده است و با تأکید بر معادلات ساختاری، الگویی مناسبی در زمینه ی رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته طراحی گردیده و برازش مطلوب معرف الگویابی معادلات ساختاری است. در جمع بندی نهایی پژوهش حاضر، مطرح می شود که مدل پیشنهادی پژوهشگر، از برازش کاملی برخوردار بوده زیرا شاخص برازش غیر نرم لویز - تاکر و شاخص برازش نرم شده بونت بنتلر، بالاتر از ۰/۹۰ بوده است. علاوه بر آن، شاخص هولتر بزرگتر از ۰/۷۰ بوده و برازش مطلوب را نشان می دهد. همچنین، ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب، بزرگتر از ۰/۰۶ بوده و معرف برازش مدل محقق است.

نتایج حاصله از آزمون رابطه بین سنت گرایی و اعتماد اجتماعی حکایت از رابطه مستقیم بین دو متغیر است. بر طبق نظریه گیدنز شاید بتوان گفت در جامعه اعضای هیأت علمی واحد رودهن منابع اعتماد همان منابع دوران پیش از مدرن یعنی منابعی همچون سنت، مذهب و اجتماعی محلی است که آن افراد باید همدیگر را بشناسد تا از رهگذر این شناخت متقابل به هم اعتماد داشته باشند براین اساس افراد هنوز به اهمیت ارزش ها اعتماد و اعتقاد دارند. بنابراین سنت گرایی افراد، نوع خاصی از اعتماد فردی را می طلبد که خاص جوامع سنتی است اما در جامعه صنعتی هنوز جایگاه خود را حفظ کرده است. به عبارت دیگر گرچه گیدنز اعتماد به نظام های انتزاعی (نهاد ها و سازمانها) را خاص جوامع صنعتی شده و مدرن می داند اما در جامعه دانشگاهی که موضوع مورد مطالعه در این مقاله است به نسبت خیلی کمی وجود دارد. به لحاظ میزان اعتماد اجتماعی نتایج نشان داد که این میزان در سطح مطلوب و متوسط ارزیابی می شود.

نتایج حاصل از آزمون رابطه پایگاه اجتماعی میزان اعتماد اجتماعی حکایت از رابطه مستقیم بین دو متغیر است. امروزه علمای آموزش و پرورش اذعان می کنند که علم و دانش عامل مهمی است که می تواند در تقویت اعتماد اجتماعی مؤثر باشد. امروزه افراد با تحصیلات بالا افرادی نیستند که شیوه های

اجتماعی شدن مبتنی بر بدگمانی، احتیاط دوری گزینی از دیگران را تجربه کنند، زیرا این ویژگیها مانع ایجاد زمینه اصلی برای اعتماد خواه نسبت به اشخاص نا آشنا و خواه نسبت به اصول انتزاعی و نیز شخصی است. بنابراین اعتماد قبل از هر چیز آموختنی است و در تجربه اجتماعی بوجود می آید و در برهم کنش اجتماعی ساخته می شود. با توجه به اهمیت اعتماد اجتماعی در جامعه باید در جستجوی راههایی بود که موجبات افزایش آن فراهم آید برای افزایش اعتماد اجتماعی در جامعه نمونه با توجه به چارچوب تئوریک تحقیق این پیشنهادات را می توان ارائه داد. یافته های این تحقیق نشان می دهد که یکی از عوامل ایجاد اعتماد اجتماعی، میزان دانش و تحصیلات افراد است. افرادی که تحصیلات بالا دارند، میزان اعتماد اجتماعی بالایی دارند. از اینرو به نظر می رسد در صورتی که شرایطی فراهم شود تا اعضای هیات علمی که تحصیلات فوق لیسانس دارند به نحو مطلوب به تحصیلات خود ادامه دهند، سطح اعتماد اجتماعی هم احتمالاً به نحو متناسبی افزایش خواهد یافت.

یکی از عوامل اثر گذار بر روی اعتماد اجتماعی احساس تعلق جمعی است، بنابراین باید مسئولان به مراسم و مناسک ملی در دانشگاه توجه بیشتری کنند تا از طریق شرکت اعضای هیات علمی در این مراسم موجبات تقویت احساس تعلق جمعی را فراهم نمایند.

در این پژوهش سنجش بسیاری از متغیرهای مهم میسر نشد. پیشنهاد می شود در تحقیقات آتی سنجش متغیرهایی همچون سطح فرهنگی خانواده، رضایت شغلی، هویت و شبکه روابط اجتماعی مورد سنجش قرار گیرد. همچنین با انجام تحقیقی به شیوه مقایسه ای، این موضوع در سایر واحدهای دانشگاهی مورد بررسی قرار گیرد.

پی نوشت ها

1-Lisrel	9-Marsh,Balla&Mcdonald
2-pilot study	10-Adjusted Goodness of fit Index
3-Content Validity Ratio	11-Normed fit Index
4-Structtural Equation Models	12-Tacker lewis index
5-Goodness of fit Index	13-ermental fit index
6-Chi-square	14mparative fit index
7-Bentler&Bonett	15-t mean square error of approximation
8-Gerbing&Anderson	16-ndardized root mean square residual

منابع

- آزاد ارمکی، تقی؛ کمالی، افسانه (۱۳۸۳). «اعتماد، اجتماع، جنسیت». **مجله جامعه شناسی ایران**. شماره ۲: ۱۰۰-۱۳۲.
- امیر کافی، مهدی (۱۳۸۰). «اعتماد اجتماعی وعوامل مؤثر بر آن». **نمایه پژوهشی**. شماره ۱۸، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی: ۳۹-۴۰.
- امیر کافی، مهدی (۱۳۷۴). «اعتماد اجتماعی وعوامل مؤثر بر آن». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه شهید بهشتی تهران.
- انعام، راحله (۱۳۸۱). «بررسی اعتماد بین شخصی در بین روستائیان نمونه شهرستان شهریار». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی واقتصادی، دانشگاه الزهرا تهران.
- بشیریه، حسین (۱۳۷۵). «ایدئولوژی و فرهنگی سیاسی، گروه های حاکم در دوره پهلوی». **فصلنامه نقد و نظر**. تابستان و پاییز.
- چلبی، مسعود (۱۳۷۵). **جامعه شناسی نظم**. تهران: انتشارات نی، چاپ اول.
- سامپسون، در: گولد جولیس و ویلیام. کولب، (۱۳۷۶). **فرهنگ علوم اجتماعی**. گروه مترجمان به کوشش محمد جواد زاهدی، تهران: انتشارات مازیار، چاپ دوم.
- قنادان، منصور و دیگران (۱۳۷۹). **جامعه شناسی**. تهران: انتشارات آوای نور، چاپ سوم.
- کوشن، بروس (۱۳۷۶). **هبانی جامعه شناسی**. ترجمه غلامعباس توسلی و رضا فاضل. تهران: انتشارات سمت، چاپ نهم.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۷۸). **جامعه شناسی**. ترجمه منوچهر صبوری. تهران: انتشارات نی، چاپ پنجم.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۸۰). **پیامدهای مدرنیته**. ترجمه محسن ثلاثی. تهران: انتشارات مرکز، چاپ دوم.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۷۸). **تجدد و تشخص**. ترجمه ناصر موفقیان. تهران: انتشارات نی، چاپ اول.
- کلانتری، خلیل، (۱۳۸۲) **پردازش در تحقیقات اقتصادی و اجتماعی**. تهران: شریف.
- هومن، حیدر علی، (۱۳۸۴). **مدل یابی معادلات ساختاری با کاربرد نرم افزار لیزرل**. تهران: نشر سمت.

ب) منابع انگلیسی

- Anderson, J.C.; Gerbing, D.W. (1984). The effect of sampling error on convergence, improper solutions, and goodness of fit indices for maximum likelihood confirmatory factor analysis. *psychometrika*, 49, 155-173.
- Bentler, P.M., Bonett, D.G. (1980). Significance Test and Goodness of Fit in the Analysis of covariance Structures. *Psychological Bulletin*, 88, 588-606
- Marsh, H.W.; Balla, J.R.; Macdonald, R.P. (1998). Goodness of Fit indices in confirmatory factor analysis: Effect of sample size. *psychological Bulletin*, 103, 391-411
- Maryama, G.M. (1997). **Basics of structural equation modeling**. sage publications
- Jahnsn. D. (1993), **Reaching out: Intrapersonal effectiveness and self-actualization**, Boston university press.
- Ritzer, G. (2000), **Sociological Theory**, McGraw-Hill Higher Education, fifth edition.